

Til Barne- og
likestillingsdepartementet

Deres ref.: 200901770-/ACDS

Vår ref.:

Dato: 02.07.2009

***Forslag til endringer i adopsjonsloven og barnevernloven - Høring fra
Forskergruppa for barnerett ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø –***

Kontakt mellom barnet og biologiske foreldre etter en adopsjon etter barnevernloven § 4-20

Vi slutter oss til departementets uttalelse om at dette reiser vanskelige spørsmål og at det er mulig å vektlegge ulike momenter. Vi vil særlig ta opp forholdet mellom forslaget om besøkskontakt etter § 4-20 a og retten til samvær slik den er regulert i barnevernloven § 4-19.

Først vil vi bemerke at det er noen grunnleggende forskjeller mellom Norge, England og USA når det gjelder reglene om adopsjon, i hvilke situasjoner adopsjonstiltak benyttes og overfor hvilken barnegruppe. For at høringsinstansene skal kunne ta stiling til overføringsverdien av erfaringer fra England og USA, er det nødvendig å få presentert disse underliggende forutsetningene.

Det er behov for en avklaring med hensyn til hvordan forslaget om adgang til besøkskontakt etter forslaget til § 4-20a skiller seg fra samværsrett etter § 4-19. Vi stiller oss spørrende til formålet med å bruke ulike betegnelser på kontakten, uten at det tydelig fremgår om meningsinnholdet er ulikt, ”besøkskontakt” og ”samværsrett”, og hva forskjellene i så fall består i.

Vedrørende rettslig beskyttelse av barnets rett til samvær:

Det er uklart i hvilken grad retten til besøkskontakt kan karakteriseres som en rettighet. Det er uklart hvilke konsekvenser det vil få dersom adoptivforeldrene nekter kontakten til tross for at barnet ønsker kontakt, dersom de opprinnelige foreldrene ikke følger opp, eller dersom barnet ikke vil ha kontakt.

s 18, ”Trolig må det bare aksepteres at et vedtak om fortsatt kontakt ikke effektivt kan tvingsgjennomføres, men i stor grad vil være avhengig av de involvertes velvilje.”

DET JURIDISKE FAKULTET

Universitetet i Tromsø, N-9037 Tromsø, Telefon 77 64 41 97, Telefaks 77 64 41 97
Trude Haugli, professor, direkte innvalg 77 64 45 74, e-post:trude.haugli@jus.uit.no

Det er et typisk trekk ved mange barnerettigheter at barna er avhengig av andres velvilje for å få disse gjennomført. Å gi barn rettigheter bare i navnet, men ikke som realitet, er imidlertid ikke ubetinget positivt.

S 23: ”Formålet er ikke å sikre en tilknytning til biologiske foreldre med tanke på en tilbakeføring av barnet, men å gi barnet en mulighet til kjennskap til sine biologiske foreldre.”
S 25 ”...bare vil være aktuelt med noen få samvær i året.”

Dette er typiske formuleringer som vi finner igjen i vedtak og dommer etter § 4-19, ved langsiktige fosterhjems plasseringer. Det typiske samværsomfang ved langsiktige plasseringer, i de saker som er kommet opp for lagmannsrettene og for Høyesterett, er noen få ganger i året. (Vi har ikke oversikt over hvor omfattende samvær som er det vanligste ved langsiktige plasseringer i de sakene som stanser i fylkesnemnda.)

Den tilsynelatende begrensningen som ligger i at adopsjon bare vil være aktuelt i de situasjoner hvor det ellers ville være lite samvær etter omsorgsovertakelse, vil dermed i liten grad innebære noen begrensning i den fremtidige adopsjonshyppigheten. Adopsjon som barnevernstiltak kan dermed fort bli normalt tilfellet ved langsiktige plasseringer. Dette innebærer en dramatisk endring, som krever en mer omfattende debatt, ikke minst sett i forhold til EMK. Ved å øke antall adopsjoner som barnevernstiltak, fjerner vi oss ytterligere fra rettstilstanden i de øvrige nordiske land.

Fylkesnemnda kan ifølge lovforslaget ”ved fornyet prøving kun begrense eller oppheve kontakten.” Etter vår vurdering bør fylkesnemnda også kunne vedta at kontakten skal opprettholdes i det tidligere fastsatte omfang, dersom forhandlingene viser at det vil være det beste for barnet.

Andre kontaktformer enn direkte samvær

Etter vår vurdering vil kontakt i form av brev og bilder kunne være vel så positivt, og kanskje mindre opprivende enn den direkte kontakten. Dessuten antar vi at den direkte kontakten vil bli mer positiv for barnet, hvis barnet også ellers i året har en viss indirekte kontakt med foreldrene.

Hvis barnet og de biologiske foreldrene først kjenner til hverandre og hverandres identitet, er det uansett mange muligheter for kontakt som vanskelig kan reguleres, i hvert fall for barn som er store nok til å skrive. Tidstypisk er kontakt via SMS, Facebook, Twitter, e-post osv.

Før det avgjøres om det skal innføres en adgang til kontakt eller rett til samvær etter adopsjon, bør det foretas en vurdering av om de positive virkningene man ser ved adopsjon, antas å ville være de samme, også hvis det gis en slik kontaktmulighet. Eksempelvis vil samvær innebære at kontakten med barnevernet fortsetter til tross for adopsjonen. At alle vil være kjent med barneverntjenesten fra før, er riktig nok, men med den store omløpshastigheten blant saksbehandlere, vil det ofte være nye og ukjente mennesker man må forholde seg til, selv om selve etaten er den samme. Og den uroen som følger av samvær, og som i noen saker trekkes frem som negativ, vil fortsette.

Det fremgår av notatet at åpen adopsjon vil være mest aktuelt der samværet allerede har fungert bra. Spørsmålet er om ikke nettopp dette bør være et vektig argument mot adopsjon. Hvis samværet har fungert bra, er det spørsmål om det er riktig å kutte de rettslige bånd med biologisk familie, (herunder hele slekten), på en slik måte som adopsjon medfører.

Trude Haugli, forskergruppeleder

DET JURIDISKE FAKULTET

Universitetet i Tromsø, N-9037 Tromsø, Telefon 77 64 41 97, Telefaks 77 64 41 97
Trude Haugli, professor, direkte innvalg 77 64 45 74, e-post:trude.haugli@jus.uit.no

DET JURIDISKE FAKULTET

Universitetet i Tromsø, N-9037 Tromsø, Telefon 77 64 41 97, Telefaks 77 64 41 97
Trude Haugli, professor, direkte innvalg 77 64 45 74, e-post:trude.haugli@jus.uit.no